

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer 'En Ya'aqov

agadot Bavli vi-Yerushalmi 'im perushe ve-ha-ḥidushim she-ba'u bo
ke-khol asher nidpesu kamah pa'amim : u-ve-tosefet ma'alot rabim

Ibn-Ḥaviv, Ya'aqov Ben-Shelomoh

המלש ןב בקעי, ביבח-ןבא

[Kaliningrad?], [1860?]

ישש קרפ. ןידה רמגג

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9322

כל היום וכו' יין מ"ט לא א"ר אחא בר חנינא
חשלי לא אמר קרא *ולרווני' אי שכר העוסקין ברוו של
העולם אל ישתכרו :

נגמר הדין

פרק ששי

מג אמר רב חייא בר רב אשי אמר רב חסדא
תיוצא ליתרג משקין אותו קורט של לבונת
חשלי לא בכוס של יין כדי שחטרף דעתו שנא' *תנו שכר
לאוכר ויין למרי נפש ותני' נשים יקרות שכירושלים
היו מתנדבות ומביאות אותן לא התנדבו נשים
יקרות משל מי הא ודאי מסתכרא משל ציבור
כיון דכתיב תנו מדידהו :

עה א"ר יהושע בן לוי כל הזובח את יצרו ומתודה
שס ע"ב עליו מעלה עליו הכתוב כאלו כבדו להקב"ה
תליס כ בשני עולמין בעה"ז ובעה"ב דכתיב *זובח תודה
אינו נגמ' וכבדנני ואמר ריב"ל (כא וראה כמה גדולים
נמוכי הרוח לפני הקב"ה) בזמן שבהמ"ק קיים
אדם מקריב עולה שכר עולה בידו מנחה שכר
מנחה בידו אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו

כ"ג שחטרף דעתו ולא ידאג *וימקהם נהריגמו :
וימחקו זובח את יצרו לאקר שהסיתו לקטוא הוא זונקו והורגו ושנ
נשרו נחשונה ומתודה עליו . שכי כוכי"ן דריש לשכי כבודים :

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין רל

הכתוב כאלו הקריב כל הקרבנות כולן שנא' *זבחי תליס כל
אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו
נמאס' שנ' *לב נשבר ונדכה אלהים לא תבוה: ^{סס}
משנה היה רחוק מבית הסקילה כעשר אמות עו
אומרים לו התודה שכן דרך כל המומתין ^{סס}
מתודין שכל המתודה יש לו חלק לעה"ב שכן
מצינו בעכנ שא"ל יהושע *בני שים נא כבוד יהושע ^י
לאלהי ישראל ותן לו תודה וגו' ויען עכן את
יהושע ויאמר אמנם אנכי חטאתי וכואר וגו'
ומניין שכיפר לו וידו' שנ' *ויאמר יהושע (ל)מה ^{סס}
עכרתנו ועכרך ה' היום הזה. היום הזה אתה
עכור ואי אתה עכור לעה"ב. ואם אינו יודע
להתודות אומרים לו אמור תהא מיתתי כפרה
על כל עונותי ר' יהודה אומר אם (הוא) [הית]
יודע שהוא מזומם אומר תהא מיתתי כפרה על
כל עונותי חוץ מעון זה אמרו לו אם כן יהו כל
אדם אומר (ים) כן כדי לנקות (עצמן) [עצמו]:
ת"ר [נא] אין נא אלא לשון בקשה בשעה שא"ל עו
הקב"ה ליהושע *חטא ישראל אמר לפניו ^{סס}
זבחי אלהים לשון רבים משמע: לא תבוה אין דרכך לבזותו: ^י
כזאת וכזאת עשיתי נגמ' מפרש (טעמא שמעל בקרמי' אקרי':
שהוא מזומם שהעדים שקרכים ובמקשנתם הרעה יהרג
הוא: יהא כל אדם אף הקוטאים יהו אומרים כן לנקות את
עלמן מן הבריות ויוליאו לעו על העדים והדייכים:
שים נא כבוד כל בקשה:

רבש"ע מי חטא א"ל הקב"ה וכי דלטור אני לך
 הפל גורלות הלך והפיל גורלות ונפל הגורל על
 עכן א"ל (עכן) יהושע בגורל אתה בא עלי אתה
 ואלעזר הכהן שני גדולי הדור אתם אם אני מפיל
 עליכם גורל על אחד מכם הוא נופל א"ל בבקשה
 ממך אל תוציא לעז על הגורלות שעתידה א"י
 שתחלק בגורל שנא' *אך בגורל (תחלק) [יחלק
 את] הארץ תן תודה אמר רבינא שחודי שחדיה
 במילי א"ל כלום אני מבקש ממך אלא הודאה
 תן [לו] תודה והיפטר *ויגן עכן את יהושע ויאמר
 אמנם אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל וכוארת
 וכואת עשיתי א"ר אסי א"ר חנינא מלמד שמעל
 עכן בשלש חרמים שנים בימי משה ואחד בימי
 יהושע שנא' וכואת וכואת עשיתי ר' יוחנן אמר
 משום ר' אלעזר בר' (יהושע) [שמעון] חמשה
 ארבעה בימי משה ואחד בימי יהושע שנאמר
 *אנכי חטאתי וכואת וכוארת עשיתי ועד השתא

דלטור רכיל: אמר ליה עכן יהושע בגורל אתה בא
 להרגני שלא נעדים: בבקשה ממך היינו דקאמר ליה
 נא: שחדיה במילי השקידו נשקד דנריס עד שהודה שכשאמר
 לו תן [לו] תודה סנר שאין מנקשין עמנו אלא הודאה ולא
 יהרגוה: אנכי חטאתי נמעל זה וכואת וכואת עשיתי הרי
 שלשה: שנים בימי משה אותו של כנעני סלך ערד דכתיב וידר
 ישראל כדו גו' והקרמתי את עריהם אמרוס עליהם נהנאה

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין רלא

מ"ט לא איענוש א"ר יוחנן משום ר' (אליעזר)
[אלעזר] בר' שמעון לפי שלא ענש על הנסחרות
עד שעברו ישראל את הירדן:

כתנאי *הנסחרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עח
עד עולם למה נקוד על לנו ולבנינו ועל דברי' כט
עי"ן שבער מלמד שלא ענש על הנסחרות עד
שעברו ישראל את הירדן דברי ר' יהודה א"ל

וכיוצא בזו עשה בעי"רו אחרות ולא כתפרסמו: מ"ט לא איענוש
ישראל על מעילתו כי היכי דאיענוש השתא: לפי שלא ענש
המקום את הלדיקי' שבשארל: על הנסחרות שניד עוברי עביר'
אלא על העבירות הידועות: עד שעברו את הירדן ושמעו
וקבלו עליהם ברכות וקללות בהר גריזים והר עיבל וכעשו ערבי'
זה בזה כדאמרי' במסכת סוטה מיד כעכשו זה על זה ואפילו לא
ידע זה בעבירות שנידי חנרו ובימי עכן כבר עברו את הירדן:
מלמד שלא ענש על הנסחרות עד שעברו וכו' כ"לדה"ג מלמד
שכעכשו על הנסחרות משעברו ולמאי דגרסי' כמי שלא ענש
עד שעברו היא היא וה"ק מלמד שמה שלא ענש על הנסחרות' לא
כהג' לא עד שעברו אבל משעברו ענש והכי דרשינן לקרא הנסחרות'
לה' אלהינו משמע עליו לבקש עלבון (העביר' העשוי' נסחר) ולפרע
מן העוברים ואין עלינו עונש בדבר: והנגלות לנו ולבנינו קולר
תלוי בלואר כולנו ואי לאו נקודה הוה חמיכא כך המדה לעולם
באה אותה הנקודה לדרוש דאין מדה זו כוהגת לפוטרכנ' מן
הנסחרות אלא עד שעברו את הירדן והיה לו לכקוד את הנקוד'
הזאת על לה' אלהינו ללמד שלא עד עולם הן לה' אלהינו אבל

ר' נחמיה וכו' ענש על הנסתרות לעולם והלא
 כבר נאמר עד עולם אלא כשם שלא ענש על
 הנסתרות כך לא ענש על עונשין שבגלוי עד
 מד שעברו ישראל את הירדן אלא *אעכן מ"ט איענוש
 יסוּע' דהוּ ידעי ביה אשתו ובניו. *חטא ישראל

לאו אורק ארעא לכקוד את השם ונקוד על לנו ולבכינו לומר
 שאין כאן מקומו משא אלא למעלה מן הנגלות כמי כיתן לדרוש
 כך הנסתרות לה' אלהינו ולנו ולבכינו שאף אנו כעכשים. ומיהו
 אי הוה כתיב ליה הכי הוה משמע דאף קודם שעברו את הירדן
 כמי להכי פלגינהו ונקוד לומר דלכאן ולכאן הוא כדרוש ולומר
 לך דעד השתא בסוף מ' שנה שנא' להם מקרא זה בערבות מואב
 לא היו הנסתרות אלא לה' אלהינו אבל מכאן ואילך הם אף לנו
 ולבכינו והנקודה דעי"ן שנעד לקלק באתה דלא תימא מעולם
 ועד עולם אלא מעתה מתקלת מדה זו ותנהוג עד עולם: וכי
 ענש על הנסתרות את האקרים לעולם: והרי כבר נאמר
 עד עולם ואי לא אפטורא דכסתרות קאי לאשמועינן דעד עולם
 תנהוג מדה זו דלא תימא משיעברו את הירדן ויקבלו עליהם
 ערבות יעכאו זה על זה למה לי דכתביה אי מאוס קיובא דנגלות
 פשיטא דעוכש הנוהג עכאיו ינהוג לעולם (דמה לו לפסוק)
 [דלמה יססוק]: אלא הנקודה למדתך דהאי דכתיב לנו ולבכינו
 לאו עד הנה כהנה מדה זו אלא מכאן ואילך דכל כקודה למעט
 דכך לא עכש את האקרים על העוכשין שבגלוי עד שעברו את
 הירדן: אלא לר' נחמיה כיון דאף משעברו לא ענש על הכסתרות:
 אעכן מ"ט איענוש ישראל עליה הלא בסתר היה: חטא ישראל

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין רלב

א"ר אבא בר זבדי אע"פ שחטא ישראל הוא א"ר ואסילו
 אבא היינו דאמרי אינשי אסא דקאי ביני חילפי ^{ענר על}
 אסא שמיה ואסא קרו ליה. וגם עברו את בריתי ^{כל התור'}
 אשר צויתי אותם גם לקחו מן החרם גם גנבו ^{כולס}
 גם כחשו גם שמו בכליהם א"ר אלעאי משום ^{ונשתחד}
 ר' יהודה בר מספרתא מלמד שעבר עכן על ^{לכלל הדיני'}
 חמשה חומשי תורה שנא' חמשה (פעמים) גם. ^{רש"פ}
 וא"ר אלעאי משום ר' יהודה בר מספרתא עכן
 משוך בערלתו היה כתיב הכא *וגם עברו את ^{סס}
 בריתי וכתיב התם *את בריתי הפר פשיטא מהו ^{רש"פ יו}
 דתימא במצות גופיה לא פקר קמ"ל *וכי עשה נבלה ^{יחושע}
 בישראל א"ר אבא בר זבדא מלמד שבעל עכן נערה
 המאורס' כתיב הכא וכי עשה נבלה וכתיב התם (*כי ^{רש"פ}
 נבלה עשה בישראל) [*כי עשחה נבלה בישראל] ^{דכ"ל כנ}
 פשיט' מהו דתימא כולי האי לא פקר נפשית קמ"ל
 רבינא אמר דינו כנערה המאורסה דבסקילה א"ל
 ריש גלותא לרב הונא כתיב *ויקה יהושע את ^{יחושע}
 מדלא אמר קטא העם עדיין ^{סס} קדושמן עליהן: חילפי
 אורטיגא"ש: משוך בערלה משך את עור אמתו תמיד עד
 שנשתרננה וכסתה את ראש הגיד כדי שלא יראה מהול: פשיטא
 הא ר' אלעזר גופיה אמר דענר על כל החורה: לא פקר לא
 הפקיר עלמו כל כך: בנערה המאורסה כתיב כי עשמה כנלה
 בישראל: כולי האי רע לשמים ורע לבריות לבייש את משפחתה
 ולאוסרה על נעלה: דיניה בנערה המאורסה כלטוו לסקלו:

עכן בן זרה וגו' ואת בניו ואת בנותיו וגו' אם היא
 חטא בניו ובנותיו מה חטאו א"ל ולטעמיד אם
 הוא חטא כל ישראל מה חטאו דכתיב * וכל
 ישראל עמו אלא לרדותן הכא נמי כדי לרדותן.
 *וישרפו אותם באש ויסקלו אותם כאבנים כחרתי
 אמר רבינא הראוי לשרפה לשרפה הראוי לסקילה
 לסקילה. * וארא בשלל אדרת שנער אחת [טובה]
 ומאתים (שקל) [שקלים] כסף רב אמר איצטלא
 דמלתא ושמואל אמר סרבלא דצריפא * ויציקום
 לפני ה' אמר רב נחמן כא וחבטן לפני המקום
 אמר לפניו רבש"ע על אלו תיהרג רובה של
 סנהדרין דכתיב * ויכו מהם אנשי העי כשלשים
 ויכה איש ותניא שלשים ויכה ממש דברי ר'
 יהודה א"ל רבי נחמיה וכי נאמר שלשים ויכה
 איש והלא לא נאמר אלא כשלשים ויכה איש
 אלא זה יאיר בן מגשה ששקול כנגד רובה של
 סנהדרין:

עט אמר רב נחמן אמר רב מ"ד * תחנונים ידבר
 לרדותן שראו את קלקולו ויחרו בעלמין ולא יוסיפו למעול
 בקרם: הראוי לשריפה כסף הכבד ונגדים: הראוי לסקילה
 הוא ושורו ובהמותיו וקנס היה לרדות את האחרים: איצטלא
 דמילתא טלית של למר נקיבן ימו (שמכסים) [שמכנין אותן]
 למילת ומלבושן לבוש שלא יתלכלך למרו: סרבלא דצריפא לבוש
 כלריף שקורין אלום:

7
 5
 5
 5
 7

נגמור הדין פרק ששי סנהדרין רלג

רש ועשיר יענה עוות. תחנונים ידבר רש זה
משה ועשיר יענה עוות זה יהושע מ"ט אילימא
משום דכתיב *ויציקום לפני ה' ואמר רב נחמן י"א
בא וחבטן לפני המקום אמו פנחס לא עכיד הכי
והכתיב *ויעמוד פנחס ויפלל ותעצר המגפה וא"ר ת"ס קו
אלעזר ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל מלמד שעשה
פלילות עם קונו בא וחבטן לפני המקום אמר לפניו
רבש"ע על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל
דכתיב *והיו המתים במגפה ארבעה ועשרים ודנר כ"ה
אלף ואלא מהכא *למה העברת העכיר את העם י"א
הזה את הירדן משה נמו מימר אמר *למה הרעות ש"ס
לעם הזה אלא מהכא *ולו הואלנו ונשב בעבר י"א
הירדן. *ויאמר ה' אל יהושע קום לך. דרש ר' ש"ס
שולא א"ל הקב"ה שלך קשה משלהם אני אמרתי
*והיה בעברכם את הירדן תקימו ואחה ריחקתם דנר כ"ו
ששים מיל בחר דנפק אוקים רב אמורא עליה
ודרש *כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה י"א
משה את יהושע וכן עשה יהושע ולא הסור דבר
זה משה כשהיה לריך לנקש רמזים על ישראל היה מדבר בלשון
רכה: פלילי דין: ולו הואנו ולואי שהואנו ליטב ולא לעבור
את הירדן משמע שטוב היה לנו שלא לקיים מצותך שאמרת לנו
קום עבור את הירדן: קום לך משלך ומידך היתה זאת להם שאף
בשנילך כעכשו שלא קיימת את דברי: ריחקתם ששים מיל הר
דמזים והר עיבל רקוקים ששים מיל מן הירדן במס' סוטה ושם
(הקיס) [הקיסו] את האנכים: כן עשה יהושע מקרא כתיב

ככל אשר צוה ה' את משה א"כ מה ת"ל קום
לך א"ל אתה גרמת להם והיינו דקא"ל בעי *ועשית
לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה רק
שללה ובהמתה חבוזו לכם:

פ *ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו'
ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי

ויפול יהושע על פניו ארצה וישתחו היכי עביד

הכי והא"ר יוחנן אסור לו לאדם שיתן שלום
לחברו כלילה חיישינן שמא שר הוא שאני התם
דקא"ל אני שר צבא ה' עתה באתי ודלמא משקר
גמירי דלא מפקי שם שמים לכטלה *א"ל אמש
בטלחם תמיד של בין הערבים ועכשיו בטלחם ת"ת

כן ולא יפה דרש ר' שילא שיהושע שינה: אתה גרמת להם שלא
היה לך לאסור עליהם נזות ירימו: והיינו דקאמר להו בעי רק
שללה ובהמתה תנחו שלא תקרימו עוד:

היכי עביד הכי דמשתקוה לאדם כלילה דכיון דא"ל הלכו אתה
אם לזרינו מכלל כלילה הוא דאי ניממא וכי לא היה מכיר
בין שרי ישראל לשרי נכרים: שמא שר הוא ואין מוליחין שם
שמים על המזיק דשלום שם שמים הוא שנא' ויקרא לו ה' שלום
וכ"ש שאין משתקוה דדומ' כמשתקוה לשעירי: א"ל אמש בטלח'
וכו' עתה באתי דרשי' מדקא"ל עתה באתי מכלל דמילתא אחריתי
אמר ליה (יהושע) דמהדר לי' עתה באתי: אמש היום כשהערני
בין הערבי' קרי ליה כמי אמש שאין זה לא לשון ערבית: ועכשיו
בטלחם ת"ת וכיון דביוס אי אהם יכולים לעסוק בתורה מקמת

ע"ה דרשם אע"ה הב"ק פ"ג: ס"ה דה"ל [ש"ק] (ס"ה)

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין רלד

אמר לי על איזה מהם באת א"ל עתה באתי מיד
וילן יהושע כלילה ההוא בתוך העמק וא"ר יוחנן
מלמד שלן בעומקה של הלכה אמר (ר') שמואל
בר (אויא) [אוניא] משמיה דרב גדול ת"ת יותר
מהקרבת תמידין שנא' עתה באתי :

א"ל אבוי לרב דימי האי קרא במערכא במאי פא
מוקמיתו ליה *אל תצא לריב מהר פן מה שס
תעשה באחריותה בהכלים אותך רעך ריבך ריב ^{חשלי כס}
את רעך וסוד אחר אל תגל בשעה שא"ל הקב"ה
ליחזקאל לך אמור להם לישראל *אביך האמורי יחזקאל
ואמך חתית אמרה רוח פסקנית לפני הקב"ה ^{סו}
רבש"ע אם יבאו אברהם ושרה ויעמדו לפניך אתה
אומר להם ומכלים אותם ריבך ריב את ריעך
וסוד אחר אל תגל . ומי אית ליה רשותא כולי

עסקי מלמדה לריבין אתם לעסוק בתורה כלילה והיה לך לשכנ
בגלגל שס המעכה ולא במלור : עתה באתי על של עכשיו באתי
ליפרע : מיד כזהר יהושע ולא הוסיף עוד לבא במלור כליל' לכך נאמ'
בעי וילן יהושע כלילה ההוא בתוך העמק שלן בעמק של הלכה :
אביך האמורי תרק ואנותיו מככען נאו : אמרה רוח פסקניות
גבריאל : אתה מכלים אותם שאתה קורא אותם אמורי
וקמי : ריבך ריב את רעך אם יש לך להוכיח את ישראל הוכיחן
בעלמין וסוד של אברהם ושרה אל תגל לבנותם פן מה תעשה
בבואם אברהם ושרה לפניך ואומרים מה עטאנו לך שאתה
מכלימנו : ומי אית ליה רשותא לגבריאל כולי האי להטיח

האי אין דא"ר יוסי בר חנינא שלש שמות יש לו
פסקון . אטמון . סגרון . פסקון שפוסק דברים
כלפי מעלה . אטמון שאוטם עונותיהם של ישראל
סגרון כיון שסוגר שוב אינו פותח :

פכ *היערוך שועך לא בצר א"ר אלעזר לעולם
יקדים אדם חפלה לצרה שאלמלא

סס

לא הקדים אברהם חפלה בין בית אל ובין העין
לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט
ר"ל אמר כל המאמץ עצמו בחפלה מלמטה אין
לו צרים מלמעל . ר' יוחנן אמר לעולם יבקש אדם
רחמים שיהו הכל מאמצים את כחו ואל יהו לו
צרים מלמעלה :

סס

דברים כלפי מעלה : כיון שסוגר אין לו רשות לבקש רחמים
כיון שגברה (קמה) [קמה] : שוב אין מלאך אחר פותח בבקשה
כי לא יועיל :

היערוך שועך לא בצר כך היו אומרים קבריו לאיוב כלום
הקדמת שועך לא בלר עד לא באה הלכה אם היית
עושה כן היו הכל מאזלין את כמד ומסייעין את כמד : כל
המאמץ עצמו בחפלה מלמטה אין לריס יכולין להסטינו
מלמעלה : לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמצים
את כחו שייעוהו מלאכי השרת לבקש רחמים ושלא יהיו לו
מסטינים מלמעלה והכי משמע היערוך שועך אם באת לערוך
שוע כזאת תערכוהו לא בלר שלא יהיו לך לריס ושהכל יהיו
מאמלים כמד :

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין רלה

כתיב *זכני זה זמרי ואיתן והימן וכלכל וחרדע פג
כולם חמשה מאי כולם חמשה כולם חמשה ^ס
הם לעה"ב כתיב זמרי וכתיב *עכן רב ושמואל ^{ד"ס א ב}
חד אמר עכן שמו ולמה נקרא שמו זמרי שעשה ^{יחזע"ו}
מעשה זמרי וחד אמר זמרי שמו ולמה נקרא שמו
עכן שעיכן עונותיהם של ישראל:

פיסקא לנקות עצמו. וינקה את עצמו כדי שלא פד
להוציא לעו על בתי דינים ועל העדים. ^ס

ת"ר מעשה באחד שיוצא ליהרג אמר אם יש בי
עון זה לא תהא מיתתי כפרה על כל עונותי ואם
אין בי עון זה תהא מיתתי כפרה על כל עונותי
ובית דין וכל ישראל מנוקים והעדים לא תהא
להם מחילה לעולם כששמעו חכמים לדבריו אמרו

זמרי הוא עכן כדמפרש לקמיה זכוללו הכתוב עם שאר אקיו
שהיו לדיקים: כתיב זמרי וכתיב עכן הכא קא קשיב
לכני זרק ולא כתי' עכן וניהושע כתיב ויקק יהושע את עכן בן
זרק וגו' אלמא בריה הוא: רב ושמואל דאמרי תרוייהו הוא
עכן הוא זמרי: חד אמר עכן שמו וכו' מעשה זמרי כואף
כדאמרן לעיל בא על כער' המאורס' ועוד שבעכשו וכגפו ישראל
בעוכו כמו שבעכשו ע"י זמרי שמתו כ"ד אלף וכאן רובה של
סנהדרין: שעיכן גלגל עליהן פקודת עונותיהם כעכא זו
שמתגלגלת בהקיק עגול:

וינקה את עצמו ומאי איכפת לן (דקאמרת) [דקאמרי רבנן]
א"כ יהו כל אדם אומרין כן ומאני שלא להוליא לעו וכו':

להחזירו אי אפשר שכבר נגזרה גזרה אלא יהא קולר תלוי בצוארי הערים. כל כמיניה. צריכא דקא הדרי בתו סהדי וכי הדרי בתו הוי והא כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד צריכא דאע"ג דקא יהבו טעמא למלתייהו ההוא מעשה דבעיא מיכסא:

אי אפשר שכבר נגמר הדין: כל כמיניה וכי כאמן הוא קשדיכא להו לסהדי לומר קולר תלוי בצוארם: כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד דבר המכקט את הראשון דכתיב אס לא יגיד אהגדה קמייתא קפיד קרא ואפי' מקשדינהו כמי לא מצעי דאית למימר דהאי דהדרי בהו דאמרי מה לנו לקוב בדמו: דיהב

נרש"י טעמא למלתייהו מפני שכאת פלוכי עשינו: דבעיא מיכסא נגח' מעשה במוכס אחד מישראל רשע שמת ובו ביום מת מוכס גדול המצעה קצת בשינוי וכל גדולי העיר כתעסקו במטמו וקרובי אותו המוכס כתעסקו לשון בזה של מוכס והוליאוהו אקרי המטה של מוכס גדול קפלו אויבי עליהם והכיקו המטות וברקו כלם הי' שם תלמיד אחד ולא הביק מטת רבו למקר קזרו הגדולי לקבור את המכס וכתלפיה מטתם וקברו המוכס בכבוד והתלמיד היה לוועק וזוכה ולא הועיל וקרובי המוכס קברו המכס בקבריה' והתלמיד כלטער ואמר מה קטת רבי שכקבר בבזיון וזה הרשע מה עשה שזכה לזה הכבוד בא רבו בקלום ואמר לו אל תלטער בא ואראך מקומי בגן עדן ומקום המוכס בגיהנם וליר פתק גיהנם סובב באזכו אבל פעם אחת שמעתי בגנות של ת"ק ולא מקיתי וכעכשתי זה פעם אחת הכין סעודה לשר העיר ולא בא וקלקה לעכיים ונטל שכרו ואמר לו התלמיד וזה עד מתי יהא כדון בכך א"ל עד שימות שמעון בן שטק

משה
חעי
תלו
את
וככ
שכא
לשמ
כל
הזה
מן ה
הלך
להס
כשפי
טלית
ורמז
ואמר
כלל
והעיי
יולא
עוכור
קולר
שם

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין רלו

משנה כיצד תולין אותו וכו' ואם לן עובר עליו פה
בלא תעשה שנאמ' *לא תלוי נבלתו על מו
העץ כי קבור תקברנו כיום ההוא כי קללת אלהים ^{דנרי' כ}
תלוי וגו' כלומר מפני מה זה תלוי מפני שבירך
את השם ונמצא שם שמים מתחלל א"ר מאיר

וכנס תקתיו א"ל ומפני מה א"ל מפני נשים כשפניות ישראלית
שבארץ אשקלון ואיכו עוש' בהם דין למקר סיפר התלמיד הדברי'
לשמעון בן שטק מה עשה כיכס שמוכי' בקורים בעלי קומה וביד
כל אחד כד גדול ועלית בתוכו ויום הגשמים היה. אמר להם
הזהרו בהן שהן שמוכים וכיון שתכנסו הגביהו איש א' אחת מהן
מן הארץ ושזב אין מכשפותן שולט בהם ואם לאו לא נוכל להן
הלך לו לטרקלין שלהן והכניס בקוריו מנפון אמרו לו מי אתה אמ'
להם מכשף אחי לכסותכם בכשפים אחי באתי אמרו לו ומה
כשפי' צידך א"ל יכולכי להביא לכם פ' בקורים כלם עטופים
טליתות כגזבים ואע"פ שהיום יום גשמים א"ל הכראה ילא לקון
ורמז להם והוליאו הטליתות מן הכדי' וכתעטפו בהם וככנסו
ואחזו כל אחד את אחת מהן והגביהו ויכלו להם והוליאון ותלאום
כלם וכתקבאו קרוביהם בדבר ובאו שנים מהם וכיונו דבריהם
והעידו על בנו של שמעון בן שטק קיוב מיתה ונגמר דיכו וכשהיה
יולא ליסקל אמר אם יש בי עון זה לא תהא מיתתי כפרה על
עוונתי ואם אין בי עון זה מיתתי תהא כפרה עלי ועליכם ותהא
קולר תלויה בלוארי עדים ושמעו אלו וקורו בהם וכתבו טעם
לדבריהם מקמת שגאת הכשים ואעפ"כ לא נפטר;

שם שמים מתחלל שמזכירין שזה נרכו;

בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני
 מראשי קלני מזרועי אם כן המקום מצטער על
 דמם של רשעים שנשפך ק"ו על דמם של צדיקים
 ולא זה בלבד אמרו אלא כל המלין את מתו עובר
 בלא תעשה הלינו לכבודו להביא לו ארון ותכריכיו
 אינו עובר עליו ולא היו קוברין אותו בקבורת
 אבותיו אלא שחי בתי קברות היו מתוקני' לב"ד
 אחת לנהרגין ולנחנקין ואחרת לנסקלין ולנשרפין
 נתעכל הבשר מלקטין את העצמות וקוברים אותם
 במקומם והקרובים כאים ושואלים בשלום הדיינים
 ובשלום העדים כלומר שאין בלבנו עליכם שדין
 גס ע"נאמת דנתם *ולא היו מתאבלים אכל אוננים שאין
 אנינות אלא בלב תניא א"ר מאיר משלו משל למה"ד

שאדם מצטער שפורענות באו עליו זעוכו: מה לשון אומרת
 באיזה לשון היא קובלת ומתכודדת עליו: קלני מראשי כמו שאדם
 יגע ועייף אומ' ראשי כבד עלי זרועי כבד עלי היינו קלת קל לית אמי
 איני קל: ולא זו בלבד בלא תעשה: אלא כל חמס הלכתן
 בלא תעשה כדיליף בבריית' מרבוי' דתקברכו: ולא היו קוברין
 אותו בקברו' אבותיו לפי שאין קוברין רשע אלל לדיק כך מסת
 לה בגמ': ב' קברות בגמ' מפרש טעמא דהלכה למשה מסיני' ב'
 ולא ד': נתעכל הבשר כנר מתכפר במיתתו ובזיוכו מלקטין
 את העלמו' וקוברין אותו בקברות אבותיו: ולא היו מתאבלים
 עליהם כדי שמהא בזיונם כפרה להם אלא אונכין בלבד דאין זה
 כבוד להרוג ואין כפרתו כמנעת בכך שאין אכזבו' אלא בלבד:

לשני אחים תאומים בעיר אחת אחד מינוהו מלך
ואחד יצא ללסטיות צוה המלך ותלאותו כל הרואה
אותו אומר המלך תלוי צוה המלך והורידוהו:
א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי מנין למלין פו
את מתו שעובר עליו בלא תעשה שנא' כי שס
קבור תקברנו מכאן למלין את מתו שעובר בלא רכ"י כא
תעשה [א"ד] א"ר יוחנן משום רשב"י רמו לקבורה
מן התורה מנין ת"ל כי קבור תקברנו מכאן רמו
לקבורה מן התורה א"ל שכור מלכא לרב (חסדא)
[חמא] קבורה מדאורייתא מנא לכו אשתיק ולא
אמר ולא מידי א"ל רב אחא בר יעקב אימסר
עלמא בידי דטפשא איבעי ליה למימר כי קבור
דלועבד ליה ארון תקברנו לא משמע ליה ולימא
מדקבור צדיקי מנהגא בעלמא מדאקבריה רחמנא
למשה דלא לשחני ממנהג' ת"ש וספרו לו כל מ"א יד

לשני תאומים אף אדם עשוי נדיוקנו של מקום:

ה"ג ת"ל כי קבור תקברנו מרבויה דריש כל הנותים: רמו
לקבור' שאלם קייב לקבור את מתו: דלועבד ליה ארון חבל
קבורת הארץ לא משתמע סיכיה להכי לא אמר ליה מהאי:
וסרכינן כימא ליה מרבויה דתקברנו: ומשכי לא משמע לגוי
(שכור מלכא) דרש' מרבויה: וכימא ליה מדאקבור צדיקי חנהס
ילמק ויעקב: ומשכי מנהגא בעלמא הוא שנהגו קודם לכן:
וכימא ליה מדקבריה רחמנא למשה אלמא דעתו הסכימה:
ומשכי דילמא כי הויב דלא לשחני עשה ממנהגא דעלמא:
וספרו לו נאניה בן ירבעם כתב ואמיה השילוכי כתבנא עליו

ירמיהו ישראל וקברו אותו דלא לישתני ממנהגא *לא
 יספרו ולא יקברו לדומן על פני האדמה יהיו דלשתני
 ממנהגא איבעיא להו קבורה משום בזיון הוא או
 משום כפרה הוא למאי נ"מ דאמר לא תקברוה
 לההוא גברא אי אמרת משום בזיונא הוא לאו
 כל כמיניה אלא אי אמרת משום כפרה הוא תא
 אמר לא בעינא כפרה מאי ת"ש מדאקבור צדיקי
 אי אמרת משום כפרה הוא צדיקי לכפרה צריכי
 קסלמ' אין דכתיב *כי אדם אין צדיק בארץ וגו' ת"ש
 וספרו לו כל ישראל וקברו אותו אי אמרת כי
 היכי דתיהוי ליה כפרה הנך נמי לקברו כי היכי
 דתהוי להו כפרה האי דצדיק [הוא] תיהוי ליה
 כפרה הנך לא ליהו כפרה ת"ש לא יספרו ולא
 יקברו דלא תהוי להו כפרה:

פו איבעיא להו הספדא יקרא דחיי הוא או יקרא

דבר זה לשנן יען כי נמלא בו דבר טוב שניטל פרדסיאות שהושיב
 אביו: ולא יקברו נרשעי' כתיב ומדלייט להו הכי ש"ס קבורה
 משמיא אסכימו עלה: משום בזיונא הוא שלא יתנוה לעין כל
 כשיראוהו מת ונרקב וכתעבאו כי היכי דתהוי לי' כפרה נהטמכי
 זו שפורידין ומספילים אותו בתקניות: לאו כל כמיניה דבזיון
 הוא לקרוביו: הא אמר לא בעינא כפרה ואי נמי קברי לי' לא
 (מכפר) [מתכפר]: ולא יקברו ואי משום כפרה היא יקברו
 ויתכפר להם. ומשכי לא כיחא להקנ"ה דתיהוי להו כפרה לפי
 שאף על פתק קברם לא היו קורין:

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין רלח

דשכבי הוא למאי נפקא מינה דאמר לא תספדו
 לההוא גברא א"נ לאפוקי מיורשום (מאי) ת"ש
 *ויבא אברהם לספור לשרה ולבכותה אי אמרת
 משום יקרא דחיי הוא משום יקרא דאברהם משהו
 לה לשרה שרה גופה ניחא לה כי היכי דנתיקר
 בה אברהם. ת"ש וספרו לו כל ישראל וקברו
 אותו ואי אמרת משום יקרא דחיי הוא הני בניו ונאלטנע
 וקרא נינהו ניחא להו לצדיקי דנתיקרו בהו אינשי ויניין
 ת"ש לא יספרו ולא יקברו (אי אמרת משום יקרא
 דשכבי שפיר דחיי לאו בני יקרא נינהו אלא אי
 אמרת יקרא דחיי הוא הא נמי יספרו כי היכי וע' כרש"י
 דחיהו להו יקרא לאינשי) לא ניחא (להו) [לצדיקוא]
 דנתיקרו ברשיעא ת"ש *בשלוש תמות ובמשרפות ירמי' לד
 אבותיך המלכים הראשונים וגו' והוי ארון גו' אי
 אמרת יקרא דחיי הוא מאי נפקא לי' מיניה ה"ק
 ליה לתיקרו בד' ישראל כי היכי דאתיקרו באבהתך
 אי נמי לאפוקי מיורשין על כרמך שכן הספדין אי יקרא
 דשכבי כי אמר לא תספדו לייטיבן ליה ואי לא אמר ואסרי
 יורשין לא כיחא לן כפינן להו ואי יקרא דקיי הוא לדידיה לא
 לייטיבן וליורשין לייטיבן : משהו לשרה עד שנא אברהם
 מעקידת ילסק כדכתיב וינא אברהם מכלל דהיא שעתא לא
 הוה התם : הנך בני יקרא נינהו נתימיה והלא כל בית ירבעם
 הכותרים רשעים היו : ולא יקברו ואי יקרא דקיי הוא והלא
 הכותרים יש בהם לדיקים : והוי ארון יספרו לו ללדקיהו כאער ;

ראשי' כג
 ובחוש
 פרש"י
 ויבא
 אברהם
 בניו ונאלטנע
 ויניין
 כהי' חכ"ן
 וכחכ"ל"ס
 כגו' אינו
 וע' כרש"י

מזו *ח"ש* נכזה בעיניו נמאם זה חוקיה מלך יהודה
 שגידר עצמותיו של אביו (במטה) [על מטה] של
 חבלים ואי אמרת יקרא דחיי הוא מ"ט עביר הכי
 משום דתיהוי כפרה לאביו ומשום כפרה דאבוה
 משהו ליה ליקרא דכל ישראל ישראל גופיהו
 נוחא להו דמחלי יקריהו לגביה. ח"ש אמר להו
 (רבי) אל תספרונו בעיירות ואי אמרת יקרא דחיי
 הוא מאי נפקא ליה מינה קסבר (רבי) לתייקרו בי
 ישראל טפי (פורחא) תא שמע ר' נתן אומר סימן
 יפה למת שנפרעין ממנו לאחר מיתה מת שלא
 נספר ולא נקבר או שחיה גוררתו או שהיו גשמים
 נכזה בעיניו נמאם בתהלים כתיב (מי יעלה צהר ה' כקי כפיס
 ובר לבב וגו') [מי יגור באהלך וגו'] וקא קשיב כמי האי : על
 מטה של חבלים [דרך] בזיון מפני שהיה אביו רשע וביזהו לעין
 כל כדי שיתסרו האקרים ולכבוד עלמו לא קש ומפני כבוד אב
 כמי ליכא למיקש דנשיא בעמך כתיב בעושה מעשה עמך : נכזה
 בעיניו הוא עלמו כתובה : ונמאם מפני עלמו שלא קש לכבודו
 במקום קדוש השם : ואי אמרת כבוד שעושין למת אינו שלו
 אלא של חיים מאי טעמא עבד הכי למה ביזה את החיים : אל
 תספרונו בעיירות רבינו הקדוש ליה את נפיו בכמותה בהנשא
 אל תספרונו כשתוליכו את ארוני למקום קבורתי והוא מת
 בליסורי וקבורתו בבית שערס אל תספרונו בעיירות קטנות
 שתעברו עליהן אלא בכרכים גדולים דאיכא אינשי טובא ומכפמי
 מהעיירות כמי להתם :

מהלי טו
 חכות ס'
 שני ועין
 כחכש"ג

מזו
 א"ו
 רא
 וגו'
 לק
 היו
 נא
 שר
 נא
 סי'
 כפ
 ויה
 על
 אל
 ואל
 הקי
 הוא
 טע
 קוב

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין רלט

מזלפים על מטתו זהו סימן יפה למח ש"מ יקרא
דשכבא הוא ש"מ:

א"ר אחא בר חנינא מנין שאין קוברין רשע אצל פח
צדיק דכתיב *ויהי הם קוברים איש והנה ^ס
ראו את הגדוד וישליכו את האיש בקבר אלישע ^{מ"ג י"ג}
וגו' [ויחי] ויקם על רגליו וגו' א"ל רב פפא ודלמא
לקיומי *ויהי נא פי שנים ברוחך אלי א"ל אי חכי ^{ס"ג}
היינו דתניא *על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא ויהי ^{ס"ג י"ג}
נא פי שנים היכי משכחת לה דאחייה א"ל ר' יוחנן
שריפא צרעת נעמן שהיא שקולה כמת דכתיב *אל ^{וידבר י"ג}
נא חהי כמת וכשם שאין קוברים רשע אצל צדיק
כך אין קוברין רשע חמור אצל רשע קל:

סי' יפה למח כשנפרעין ממנו צעה"ז לאקר מיתה דוש לו
כפרה בכך: ש"מ יקרא דשיכבא דאי לא יקרא דידיה אמאי
סיכפר בציוניה:

ויחי ויקם על רגליו אותו הנקבר כניא השקר היה הוא הנביא
אשר הציב את עדו לאכול ולשתות בבית אל וכעכש עדו
על ידו והמיתה האריה וכשעת לאקה ימים קצרוהו אלל
אלישע ולא הוכשר לפני המקום שיקבור אללו והקייהו: פי שנים
ואליהו הקיה את המת והיה לאלישע להקיות שני מתים והוא לא
הקיה אלל בנה של שוכמית: לא הלך ואי משום ברכתא דליהו
הוא היכי מקיימא בהכי: וכשם שאין קוברין כו' לפרושי
טעמא דמתבי' מהדר דלפי' (כתמכו) [כתקנו] שני קברות שאין
קוברין כסקלון ונשרפין שהם רשעים חמורי' אלל כהרגין וכחנקין
שהם רשעים קלים:

שס *א"ל רבא מי קא מדמיח נהרג מתוך רשעו למת
 עייק בנח' מתוך רשעו מת מתוך רשעו כיון דכי אורחיה
 קמיית לא הויא ליה כפרה נהרג מתוך רשעו כיון
 דלאו כי אורחיה מיית הוי ליה כפרה תדע דכתיב
 תלי' עס *מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך טמאו
 את היכל קדשך וגו' נתנו את נבלת עבדיך מאכל
 לעוף השמים בשר חסידך לחיתו ארץ מאי
 עבדיך ומאי חסידך לאו חסידך חסידך ממש
 עבדיך הנך דחייבי דינא מעיקרא וכיון דאיקטול
 קרי להו עבדיך:

פט קבריה דרב הוו שקלי מיניה עפרא לאשתא בת
 שס ע"ג יומא אתו אמרו ליה לשמואל אמר להו
 יאות עבדין קרקע עולם היא וקרקע עולם אינה
 ו"ג כג נאסרת דכתי' *וישלך את עפרה (אל) [על] קבר
 בני העם מקיש קבר בני העם לע"ו מה ע"ו
 דכרי' יב במחובר לא מתסרא דכתיב *אשר אתם יורשים
 [אותם] את אלהיהם על ההרים הרמים אלהיהם
 על ההרים ולא ההרים אלהיהם ה"נ במחובר
 לא מתסר:

לאשתא בת יומא ניוס ראשון שלה והס מתרפאין נאותו עפר:
 אמרו לו לשמואל משום דמת וכל הכקבר בו איסורי
 הנאה כינהו דגמר שס שס מעגלה ערופה כדלקמן: יאות
 עבדין כדמפרש לקמן שקרקע אינה כאסרת: ע"ו לא מתסרא
 במחובר לקרקע דכתיב אלהיהם על ההרים ולא ההרים
 אלהיהם:

ת"ר הרוגי מלכות נכסיהם למלך הרוגי כ"ד צ
 נכסיהם ליורשים ר' יהודה אומר אף הרוגי מח
 מלכות נכסיהם ליורשים אמרו לר"י והלא כבר ע"כ
 נאמר *הנה בכרם נכורת אשר ירד שם לרשתו מ"א כ"א
 אמר להן בן אחי אביו היה וראוי ליורשו היה
 אמרו לו והלא הרכה בנים היו לו אמר להן אותו
 ואת בניו הרג שנא' *אם לא את דמי נבות ואת
 דמי בניו ראיתי ורבנן ההוא בנים הראוין לצאת
 ממנו בשלמא למ"ד נכסיהם למלך היונו דכתיב
 *בדרך נבות אלהים ומלך אלא למ"ד נכסיהם
 ליורשים למה לי ומלך ולטעמיה אלהים למה
 לי אלא לאפושי ריתחא הכא נמי לאפושי ריתחא
 בשלמא למ"ד נכסיהם למלך היונו דכתיב *ויגנס
 וואב אל אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח וכתיב
 *ויאמר לא (אצא) כי פה אמות אלא למ"ד

הרוגי מלכות שנתקיינו עיתה למלכי ישראל כגון שמרדו זו דכתי'
 כל איש אשר ימרה את פיך וגו' : לרשתו משמע ירושה
 גמורה ומן הדין : והלא הרבה בנים היו לו לא ידענא מהיכן
 ילפי' : היונו דכתיב ומלך העידוהו שמרד במלכות כדי שיתקייב
 עיתה למלכות והיו נכסיו למלך : למה לי ומלך אי משום
 למיקטליה וירשנו משמת קורבה בדרך נבות אלהים סגי :
 וליטעמיה דמלך לקייבו עיתה מלכות נאמר : אלהים למה לי
 הא מקייב ליה משום מלכות : לאפושי ריתחא דדייכין עליו שלא
 ירכנו אחר אקאנן למימר בשנילו הרגו ובלי פשע : כי פה אמות

נכסיהם ליורשים מאי נפקא ליה מיניה לחיי שעה:

צא *וישב בניהו את המלך דבר לאמר כה דבר
סס יואב וכה ענני א"ל זיל אימא ליה תרתו

מ"א נ לא תעביד בהווא גברא אי קטלרת ליה קבור

למותריה דלטייה אבוך ואי לא שבקיה דליקום
סס בלמותריה דלטייה אבוך *ויאמר לו המלך עשה

כאשר דבר ופגע בו וקברתו אמר רב יהודה אמר
רב כל קללות שקלל דוד את יואב נתקיימו בורעו

ש"כ נ של דוד *ואל יכרת מבית יואב זב ומצורע ומחזיק
בפלך וגופל בחרב וחסר לחם זב מרחבעם

מ"א יכ דכתיב *והמלך רחבעם התאמץ לעלות במרכבה
ויקרא טו לנוס ירושלים וכתיב *כל המרכב אשר ירכב

ד"ה ככו עליו הזב ישמא. מצורע מעוזהו דכתיב *ובחזקתו
גבה לכו עד להשחית וימעל בה' אלהיו ויבא אל

סס היכל ה' להקטיר על מזבח הקטורת וכתיב *והצרעת
מ"א טו זרחה במצחו. מחזיק בפלך מאסא דכתיב *רק

ביואב כתיב לא אהיה כדון למלכות כדי שלא יהו נכסי (שלך)
[למלך]: לחיי שעה דמייא בעלמא עד שישיבו הדברים

לשלמה ויבואו:

כה דבר יואב וכה ענני משמע דבר וענייה הרבה. וקרא כי
פה אמות הוא דכתי' ותו לא אלא ה"ק ליה תרתו לא תעביד

לי: כולן נתקיימו בורעו של דוד מפני שקבלן שלמה עליו:
לעלות במרכבה וגני זב כתיב כמי מרכב אסמכתא לג"ש:

מחזיק בפלך אומן מקל לישען עליו מקמת קולי הרגלים:

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין רמא

לעת זקנתו חלה את רגליו ואמר רב יהודה אמר סוס' פ"ק
 רב שאחזו פודגרא א"ל מר זוטרא כריה דרב וע"ש
 נחמן לרב נחמן היכי דמי א"ל כמחט בכשר החו כחכדש"א
 מנא ידע אבע"א מיחש הוה חייש ביה ואבע"א
 מרבדיה הוה גמיר לה ואבע"א *סוד ה' ליריאו תלי' כפ
 ובריתו להודיעם. נופל בחרב מיאשיהו דכתיב
 *ויוורו היורים למלך יאשיהו ואמר רב יהודה ד"ס כ"פ
 אמר רב שעשו כל גופו ככברה. וחסר לחם
 מיכניה דכתיב *וארוחתו ארוחת תמיד נתנה לו. ח"כ ככ
 א"ר יהודה א"ר היונו דאמרו אינשי *תהא ליטא וירחי' ככ
 ולא תהא (מלשטה) [לייטא] אחוה ליואכ לדיוניה מט
 א"ל מ"ט קטלחיה לאבנר א"ל גואל הדם דעשהאל
 הואי עשהאל רודף הוה א"ל היה לו להצילו באחד
 מאבריו א"ל לא הוה יכול ליה א"ל השתא בדופן
 חמישית כיון ליה דכתיב *ויכהו אבנר באחרי ס"ג

פודגרא כן שם הקולי אף בלשוננו : מנא ידע רב נחמן :
 וארוחתו ארוחת תמיד מאת כ"כ היתה לו : תהא ליטא ולא
 לייטא כוס לך להיות מן המקוללים ולא מן המקללים לפי שסוף
 קללת קנס לשונ אל המקלל : היה לו לאבנר : להציל את
 עלמו : בא' מאיבריו של עשהאל ולא יהרגו דהכי אמרי' (באו
 הן הנשרפין) [בפ' בן סורר ומורה דף ע"ד] הרודף אתר קנרו
 להורגו ויכול זה להליל את עלמו באחד מאיבריו של רודף ולא
 עשה כן אלא קנר כנגדו והרגו כהרג עליו : אמרו ליה לא יכול
 ליה אבנר לכופין באחד שאר איבריו : אמר להו יואנ השתא

החנית אל החומש וא"ר יותנן ברופן חמישית
 במקום שמרה וכבר תלויים בו באחד מאיבריו
 לא יכיל ליה (אמרו) [אמר] ליה נזיל לאבנר
 מ"ט קטלחיה לעמשא א"ל מורד במלכות הוה
 ע"כ דכתיב *ויאמר המלך לעמשא הזעק לי את איש
 יהודה שלשת ימים וגו' וילך עמשא להזעיק את
 איש יהודה ויוחר וגו' (אמרו) [אמר] ליה עמשא
 אכין ורקין דרש אשכחינהו לישראל דפתיה להו
 במסכתא אמר כתיב *כל אשר ימרה את פיך
 ואל ישמע אל דבריך לכל אשר תצונו יומת יכול
 אפי' לד"ת ת"ל *רק חוק ואמץ אלא ההוא גברא
 מורד במלכות הוה דכתיב *והשמועה באה עד
 יואב כי יואב נטה אחרי אדוניה ואחרי אבשלום
 לא נטה מאי לא נטה א"ר יהודה שבקש לנטות
 בדופן קמטית כנגד ללע קמישי : (אמרו) [אמר] ליה נזיל
 לאבנר דיכו של אבנר פטור אתה עליו : אכין ורקין דריש
 שמלאן שהיו עסוקים במסכת ולא רכה לנטלם כדמפרש ואזיל
 דאינו מורד במלכות דכתיב רק חוק ואמץ רקין מיעוטין שאס בא
 המלך לנטל דברי (כניא) [תורה] אין שומעין לו : השמועה
 כשקטשק שלמה באה אל יואב וכתיירא : כי יואב נטה אחרי
 אדוניה ואחרי אבשלום כשמרד בדוד אביו לא נטה : מאי לא
 נטה מה לנו להזכיר זאת כאן וכי (לא) [מה] היה לו לירא
 בשביל שלא נטה אחרי אבשלום וכאן נטה אלא מגיד לך הכתוב
 שביקש לנטות גם אחרי אבשלום אלא שלא גמר עקשנותו כדמפרש

ו"א ב
 חלמא
 באכפיה
 נפשיה
 וסיפא
 קדריש
 דש"א

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין רמב

ולא נטה ומ"ט לא נטה א"ר אלעזר עדיין לחלוחית
של דוד קיימת ר' יוסי בר' חנינא אמר עדיין
אצטגניני של דוד קיימין דאמר רב יהודה אמר
רב ת' ילדים היו לו לדוד וכולן בני יפת תואר
היו ומגדלי בלורית היו ומהלכין בראשי הגיוסות
היו והן הן בעלי אגרופין של דוד:
ופליגא דר' אבא בר כהנא דא"ר אבא בר צב
כהנא אלמלא דוד לא עשה יואב מלחמה שס
ואלמלא יואב לא עסק דוד בתורה כדכתיב *ויהי ש"ג מ
דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו (וסמך ליה)
ויואב [בן צרויה] על הצבא מ"ט דוד עושה משפט
וצדקה לכל עמו משום דיואב על הצבא ומ"ט
יואב על הצבא משום דוד עושה משפט וצדקה
[לכל עמו] *ויצא יואב מעם דוד וישלח מלאכים שס ג

ואזיל מפכי שעדיין היה לו ליסלוקית גבורתו של דוד קיימת אבל
עכשיו שהזקין ילא מדרכו וכטה אחרי אדוכיהו : איצטגניני
דוד בעלי אגרופין שלו שעל ידס הוא כלקס ויולא ונא על פיהס
אילטגניכות דכל התלמוד לשון מזלות וקחים בכוכבים והכך קרי
הכי משום שהיה דוד כסמך עליהם ועושה על פיהם והולך אחר
דבריהם : ילדים נקורים : ומגדלי בלורית כמשפטי הגוים כדי
שיראו בעלי קומה [אימה] ויפחדו מהן : ובני יפת תואר כשי נכרי
שהיו לוקמים בשניה והתירס הכתוב כדכתיב וראית בשניה וגו' :
אלמלא דוד שהיה עוסק בתורה לא עשה יואב מלחמה אבל
זכותו של דוד עוסדת לו ליואב במלחמה של דוד :

אחרי אבנר וישיבו אותו מבור הסירה (ודוד לא
 ידע) מאי בור הסירה א"ר אבא בר כהנא בור
 ס"ג וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג *ויטהו יואב אל
 תוך השער לדבר אתו בשלי א"ר יוחנן שדני
 בדין סנהדרין א"ל מ"ט קטלחיה לעשהאל עשהאל
 רודה תוה היה לך להצילו באחד מאיבריו לא
 יכולנא ליה השתא בדופן חמישית איכוונת ליה
 באחד מאיבריו לא יכלת ליה. לדבר אתו בשלי
 א"ר יהודה אמר רב לדבר אתו על עסקי שלו.
 סס *ויכהו שם אל החומש א"ר יוחנן בדופן חמישית
 בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג בור לפסת המים שלקק דוד
 פראשותיו של שאול כשהיה יטן במעגל וכשאמ' להם דוד בכי מות
 אתם שלא שמרתם אדוכי"כ שכבר הייתי יכול להורגו ראו כח
 איפה קבית המלך ואיה לפסת המים היה לו לאבנר למקום
 בשאול ולאמ' לו ראה כמה לדיקזה שלא הרגך ולא עיפה צו אלא
 א"ל שמא אחד מצני הלבא נתנם לו. וסירה קון כשכרת דוד
 את [כנף] מעילו של שאול במערה היה לו לאבנר ללמד זכות
 על דוד ולומר לשאול ראה כמה פס עליך שלא הרגך בהיותך
 יקידי עמו במערה ולא לימד זכות אלא אמר לו שמא כשעברת
 אלל הקולים והסירי' ככנס אחד מן הקולים בכנף מעילך והוא
 היה טמון שם ופתכו: שדנו דין סנהדרין כמו אל זקני עירו
 ואל שער מקומו דסתם שער לשון סנהדרין הוא שהיו דבין שם:
 על עסקי שלו ל' של כעלך שאל לו בערמה יבמה גדמת היאך
 קוללת המקיל שיקה לפכיו ומראהו כך היא קוללת בשיכיה והוא
 שלף קרבו והרגו כדכתיב בקגורתו אשר במתכיו ובנעלו אשר

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין רמג

מקום שמרה וכבוד תלויים בו. * והשיב ה' ארץ מ"א נ
 דמו על ראשו אשר פגע בשני אנשים צדיקים
 וטובים ממנו ויהרגם כחרכ. טובים שהם דרשו
 אכין ורקין והוא לא דרש וצדיקי' שהם בפה ולא
 עשו והוא באגרת ועשה. * ועמשה לא נשמר כחרכ ש"כ
 אשר ביד יואב וגו' (אר"י) אמר רב שלא חשדו
 * ויקבר בכיתו במדבר אטו ביתו מדבר הוא אמר רב מ"א נ
 יהודה [אמר רב] כמדבר מה מדבר מופקר לכל אף
 ביתו של יואב מופקר לכל ד"א כמדבר (הזה)
 מה מדבר (הזה) מנוקה מגול ועריות אף ביתו של
 יואב מנוקה מגול ועריות. * ויואב יחיה את שאר ד"א יא
 העיר אמר רב יהודה (אמר רב) אפילו מוניני
 וצחנתא טעם פרים להו:

צרגליו : שהם דרשו אכין ורקין שלא לקיים מצות המלך לעבור
 על דברי תורה. עמשה כדאמרן. אכזר כשאמר לו שאול לעבדו
 סונו והמיתו את בהני ה' וכתיב ולא אנו עבדי המלך לשלוח את
 ידם לפגוע וגו' : והוא לא היה דריש והרג את אוריה במלכותו
 של דוד אף ע"ג שלא לזה דוד צפוי אלא באגרת כדכתיב ויכתוב
 בספר לאמר הנו את אוריה וגו' : ויקבר בביתו במדבר זיואב
 כתיב : מופקר לכל לעניים להתפרכס [מציתו] : אפי' מוניני
 וצחנתא טעם אפי' דברים דקים ועינוגים : טעם שהיה
 טועם : פרים להו משלק להם למזכות לעניי העיר. פרים
 לשון פרס שנוטלין מצית המלך ופסוק זה בדברי הימים כשלכד
 דוד את מלודת ליון : מוניני דגים קטנים : צחנתא מין
 דגים קטנים :